

УДК 069:930.85

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2025-3-2-36>

Світлана ЧИБИРАК

кандидатка історичних наук, доцентка кафедри музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Волинська обл., Україна, 43025

ORCID: 0000-0002-5580-7210

Людмила МІРОШНИЧЕНКО-ГУСАК

кандидатка історичних наук, завідувачка науково-експозиційного відділу етнографії та народних промислів Волині, Волинський краєзнавчий музей, м. Луцьк, Волинська обл., Україна, 43005

ORCID: 0000-0002-3515-6481

Бібліографічний опис статті: Чибирак, С., Мірошніченко-Гусак, Л. (2025). Музейна виставка «Сорочка в тренді» як засіб репрезентації управління культурною спадщиною. *Fine Art and Culture Studies*, 3-2, 274–279, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-3-2-36>

МУЗЕЙНА ВИСТАВКА «СОРОЧКА В ТРЕНДІ» ЯК ЗАСІБ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРНОЮ СПАДЩИНОЮ

Метою роботи є аналіз виставки «Сорочка в тренді» у Волинському краєзнавчому музеї як прикладу управління культурною спадщиною через збереження, інтерпретацію та актуалізацію традиційного українського одягу.

Методологія. У дослідженні використано міждисциплінарний підхід, що поєднує методи культурологічного, музейного, соціокомунікаційного та етнологічного аналізу. Застосовано метод аналізу публікацій, контент-аналізу у соціальних мережах, а також елементи кейс-стаді, що дозволяє розглядати виставку як окремий приклад управління культурною спадщиною.

Наукова новизна статті полягає в тому, що виставка «Сорочка в тренді» Волинського краєзнавчого музею вперше розглядається як приклад реалізації управлінських практик у сфері культурної спадщини, зокрема через призму її збереження, інтерпретації та актуалізації. У дослідженні запропоновано інноваційний підхід до аналізу музейної експозиції як форми стратегічної комунікації між установою та громадою, що сприяє формуванню етичного ставлення до традиційної культури та підтримці національної ідентичності. Особливістю роботи є акцент на тому, що музейні виставки в українському науковому дискурсі рідко аналізуються з позицій управління культурною спадщиною, а сам цей аспект нерідко вважається недостатньо актуальним.

Висновки. Виставковий проєкт «Сорочка в тренді», реалізований науково-експозиційним відділом етнографії та народних промислів Волині Волинського краєзнавчого музею, став прикладом успішної взаємодії з громадою. Він мав на меті не лише популяризацію та збереження українського традиційного вбрання, а й формування відповідального та етичного ставлення до культурної спадщини, сприяючи підтримці національної ідентичності. Також виставка була розглянута як ефективна освітня платформа, яка привернула широку аудиторію та сприяла її заохоченню до взаємодії з традиційною культурою. Розглядаючи виставку «Сорочка в тренді» як приклад реалізації управлінських практик у сфері культурної спадщини, це дослідження підкреслює, що музейні експозиції можуть бути потужним інструментом для актуалізації традиційної культури.

Ключові слова: управління культурною спадщиною, музейна виставка, традиційний одяг.

Svitlana CHYBYRAK

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor at the Department of Museology, Monument Studies and Information and Analytical Activities, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Ave, Lutsk, Volyn region, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0002-5580-7210

Lyudmila MIROSHNYCHENKO-HUSAK

Candidate of Historical Sciences, Head of the Scientific and Exposition Department of Ethnography and Folk Crafts of Volyn, Volyn Museum of Local Lore, Lutsk, Volyn region, Ukraine, 43005

ORCID: 0000-0002-3515-6481

To cite this article: Chybyrak, S., Miroshnychenko-Husak, L. (2025). Muzeina vystavka “Sorochnka v trendi” yak zasib reprezentatsii upravlinnia kulturnoiu spadshchynoiu [Museum exhibition “Shirt in Trend” as a means of representation of cultural heritage management]. *Fine Art and Culture Studies*, 3-2, 274–279, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-3-2-36>

MUSEUM EXHIBITION “SHIRT IN TREND” AS A MEANS OF REPRESENTING CULTURAL HERITAGE MANAGEMENT

The purpose of the article is to analyze the exhibition “Shirt in Trend” in the Volyn Museum of Local Lore as an example of cultural heritage management through the preservation, interpretation and updating of traditional Ukrainian clothing.

The methodology of the research. The study uses an interdisciplinary approach that combines methods of cultural, museum, socio-communication and ethnological analysis. The method of publication analysis, content analysis in social networks, as well as elements of a case study, which allows us to consider the exhibition as a separate example of cultural heritage management.

The scientific novelty of the article lies in the fact that the exhibition “Shirt in Trend” in the Volyn Museum of Local Lore is considered for the first time as an example of the implementation of management practices in the field of cultural heritage, in particular through the prism of its preservation, interpretation and updating. The study proposes an innovative approach to the analysis of museum exhibitions as a form of strategic communication between the institution and the community, which contributes to the formation of an ethical attitude towards traditional culture and the support of national identity. A feature of the work is the emphasis on the fact that museum exhibitions in Ukrainian scientific discourse are rarely analyzed from the perspective of cultural heritage management, and this aspect itself is often considered insufficiently relevant.

Conclusions. The exhibition project “Shirt in Trend”, implemented by the scientific and exhibition department of ethnography and folk crafts of Volhynia of the Volyn Museum of Local Lore, became an example of successful interaction with the community. It aimed not only to popularize and preserve Ukrainian traditional clothing, but also to form a responsible and ethical attitude towards cultural heritage, contributing to the support of national identity. The exhibition was also considered an effective educational platform that attracted a wide audience and helped encourage them to interact with traditional culture. By examining the “Shirt in Trend” exhibition as an example of the implementation of management practices in the field of cultural heritage, this study highlights that museum exhibitions can be a powerful tool for the actualization of traditional culture.

Key words: cultural heritage management, museum exhibition, traditional clothing.

Актуальність проблеми. У сучасних умовах, коли українське суспільство стикається з викликами збереження національної ідентичності, управління культурною спадщиною набуло особливого значення, а традиційна культура нині виступає як один з інструментів формування культурної політики, викликаючи інтерес у суспільстві. Задовільнити ці запити громади має можливість музеїв, що безпосередньо працює з культурною спадщиною. Одним із способів публічного представлення управлінських практик у сфері культурної спадщини є виставкові проекти. Виставка «Сорочка в тренді» стала прикладом ефективного музейного менеджменту та засобом втілення управлінських практик у сфері культурної спадщини. Вона виступила платформою для комунікації між науковцями, громадою та творчим середовищем, тим самим забезпечуючи сталий розвиток культурної спадщини та її актуалізацію в сучасному контексті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Управління культурною спадщиною є важливою складовою музеєзнавчої освіти та розвитку

громади. Для вивчення даного компоненту здобувачами освіти було підготовлено кілька науково-методичних видань, зокрема С. Муравською «Управління культурною спадщиною» (2025), П. Вербицькою та І. Гнідик «Культурна спадщина України: інноваційні підходи та сталий розвиток» (2022). Дані праці узагальнено характеризують методи, форми і підходи роботи з пам'ятками історії та культури. Для фахівців з громад розроблені Рекомендації «Управління місцевою культурною спадщиною», у яких вміщено проблеми, моделі управління та потенціал пам'яток (Rekomendatsii-Upravlinnya-mistsevoyu-KS). Аналіз 160 сайтів краєзнавчих музеїв України, їх експозицій та шляхів взаємодії з місцевою спільнотою здійснили С. Бабушко, Р. Маньковська, М. Соловей, Л. Соловей (2022). Етнографічну колекцію Волинського краєзнавчого музею в контексті її формування, дослідження та популяризації розглянули Л. Мірошніченко-Гусак та С. Чибирак (2021). Варто зауважити, що виставкова діяльність як інструмент управління культурною спадщиною України поки що не стала

самостійним об'єктом ґрунтового дослідження вітчизняних науковців, а розглядається переважно у загальному контексті музейної справи.

Метою дослідження є аналіз музейної виставки «Сорочка в тренді» як засобу репрезентації процесів управління культурною спадщиною в контексті збереження, інтерпретації та актуалізації традиційного українського одягу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основною ідеєю виставки було прагнення перекласти традиційну українську сорочку як елемент культурної спадщини, що залишається актуальним у сучасному світі. Виставка покликана продемонструвати, як артефакти кінця XIX – середини XX століття можуть набувати нового сенсу у контексті сьогодення, слугуючи джерелом натхнення та самоідентифікації. Особливу увагу виставка акцентує на важливості збереження пам'яток та їх доступності.

Концептуально виставка мала представити колекцію, яка демонструє різноманіття традиційних сорочок Волині та Волинського Полісся, вказуючи на їх локальні, гендерні та вікові особливості крою, оздоблення, способи носіння цілісних комплектів. Водночас було використано тематико-хронологічний підхід під час групування експозиційних блоків, що дозволило відвідувачам візуально сприймати еволюційні зміни в традиційному одязі. З цією метою з музейної колекції, що налічує 500 одиниць основного фонду, було відібрано 150 репрезентативних предметів. Для їх демонстрації застосовано колекційний підхід – показ предметів одного типу. Задля актуалізації теми та розкриття питання традиційного вбрання українців представлено також комплекти народного одягу, взуття, головних уборів і аксесуарів.

Важливість збереження культурної спадщини підкреслювалася демонстрацією елементів сорочки, яка була порізана на шматки. Цей блок мав на меті донести відвідувачу, що перешивання та створення модних дизайнів з оригінальними автентичними елементами – це знищення культурної спадщини, а не її актуалізація і не «друге» життя.

Інформаційні відео стали невід'ємною частиною виставкового проєкту, доповнюючи експозицію візуальними поясненнями. Вони допомагали глибше зрозуміти будову традиційного костюма, особливості його носіння, а також відтворювали розмаїття українських сорочок,

підкреслюючи регіональні відмінності у крої, оздобленні та колористиці.

Виставка «Сорочка в тренді» мала не лише популяризувати традиційний одяг, а й показати цілісний процес управління культурною спадщиною через важливість збору та дослідження, збереження й актуалізацію культурної спадщини в громаді.

Початковий етап реалізації виставки передбачав: опрацювання музейної документації (інвентарні книги, облікові паспорти предметів, каталоги) та фахової літератури; виявлення і дослідження пам'яток та їх регіональних особливостей. Здійснений підготовчий комплекс заходів дав змогу акцентувати увагу на окремих елементах експонатів, глибше репрезентувати колекцію відвідувачам, актуалізувати постаті майстрів – авторів сорочок, а також доповнити лекційний матеріал та відео екскурсії оригінальними історіями та новими фактичними відомостями.

Колекційний показ великої кількості предметів дозволив акцентувати увагу на проблемі збереження пам'яток та дбайливому ставленні до них. А також торкнутися питання нематеріальної культурної спадщини в контексті творення традиційного вбрання українців та його використання в обрядовості, зокрема у весільній.

Оскільки колекція експонується у відкритому доступі – на манекенах та стійках-вішалках, відвідувачів завчасно поінформували про можливість здійснення фото- та відео фіксації, а також про недопустимість безпосереднього контакту з музейними артефактами. Водночас для зацікавлених було організовано можливість детального огляду окремих предметів за участю наукового співробітника в спеціально облаштованій зоні з обов'язковим використанням захисних рукавичок, що дозволяло мінімізувати ризик негативного впливу на експонати. У такий спосіб музей виконує функцію формування у відвідувача відповідального ставлення до культурної спадщини.

Відвідувачам також рекомендували познавати музей у соціальних мережах, використовуючи відповідні хештеги та відмічаючи офіційну сторінку музею. Такий підхід сприяв популяризації виставки в онлайн-просторі, розширюючи її аудиторію та залучаючи нових відвідувачів.

Зауважимо, що музейна колекція одягу неодноразово демонструвалася на різноманітних

виставках та науково-популярних заходах. Вона було об'єктом досліджень як науковців, так і пошановувачів народної культури. Тому перед кураторам виставки постало завдання відобразити в експозиційному просторі найбільш затребувані аудиторією аспекти. Особлива увага приділялася створенню діалогу між артефактом і глядачем, щоб не лише показати історію речі, а й контекст її побутування, значення та сучасні інтерпретації.

Систематизований колекційний показ дозволив різнопланово висвітлити обрану тему під час екскурсій, лекцій, консультацій, нетворкінгу тощо. Куратори акцентували увагу на: святковому та буденному вбранні; цінності ручної роботи; екологічної відповідальності; переосмисленні народного одягу в fashion-контексті; створенні реконструкцій і реплік традиційного вбрання та їх інтерпретацій; появі думок з надмірною сакралізацією вишивки на сорочках, що не підтверджуються науковими дослідженнями.

Виставковий проєкт, як форма роботи з культурною спадщиною, активізував й дослідницький інтерес. Так, у ході вивчення специфіки волинського вбрання з колекцією на виставці працювала старша наукова співробітниця ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, докторка історичних наук Л. Сонячна (Іваневич). Також на основі колекції проводилися навчальні заняття для студентів факультету історії, політології та національної безпеки ВНУ ім. Лесі Українки кандидаткою історичних наук, доценткою А. Дмитренко.

У контексті доступності колекції була започаткована колаборація із зацікавленими особами щодо розробки інформаційної кампанії про можливості співпраці музею та громади. А саме, із ініціативи майстрині ручної вишивки, власниці бренду «Самі свої» О. Янчук було оцифровано чотири давні сорочки, на основі яких розробляються схеми крою та декор з науковими коментарями до них. Заплановано створення популярної поліграфічної продукції та розміщення матеріалів у публічному доступі на сайті музею (Studenty-dyzaynery-lntu-doluchylsya-do-vidznachennya-podiyi-denyshyvanky-u-muzei).

Для популяризації культурної спадщини у музеї проводиться різнопланова робота. Так як виставковий проєкт був націлений на дорослу зацікавлену аудиторію, тому для забезпечення

її потреб були залучені різні канали комунікації Facebook та Instagram, через які системно виставляються дописи, короткі відео, фото-експозиції, а також аналітичні й пояснювальні матеріали. Соціальні мережі стали інструментом для збільшення охоплення, залучення до дискусій потенційного відвідувача та побудови сталого інтересу до теми традиційного вбрання в сучасному контексті.

Доступність до інформації про пам'ятки культурної спадщини забезпечується через можливість самостійного знайомства з аудіо контентом чи перегляду відео екскурсії. Остання доповнена анімаційним персонажем, що виступає від імені вишивальниці, котра створила, носила та передала до музею власні дівочі сорочки у 1940-х рр. Дане відео було поширене також і в соціальній мережі Facebook та мало 7500 переглядів ([Lyudmilamh/videos](https://www.facebook.com/Lyudmilamh/videos)).

Важливою складовою виставки були QR-коди, що знайомили відвідувачів із елементами української сорочки. Також охочим пропонувалося підписатись на Instagram-сторінку, створену відділом етнографії та народних промыслів, де розміщується цікава інформація про одяг з колекції музею ([Ethno_volyn](https://www.instagram.com/Ethno_volyn/)).

На базі виставки проводилися родинні свята для школярів та методичні семінари для педагогів закладів середньої освіти. До «Дня вишиванки у музеї» проведено нетворкінг для обміну думками, досвідом і налагодження контактів між музейними працівниками, майстрами вишивки, колекціонерами, дизайнерам одягу та всіма хто цікавиться збереженням і популяризацією української культури. Постійна комунікація із відвідувачами дозволила продовжити комплектування етнографічної колекції музею. Так, під час нетворкінгу та після методичних семінарів, учасники звернулися до музею із пропозицією передати до фондів предмети декоративно-ужиткового мистецтва (День вишиванки в музеї; 14 березня 2025 року педагогі освіти галузі «Мистецтво»...).

Колекційний показ традиційного вбрання створив сприятливі умови для діалогу між поколіннями та мешканцями різних куточків України. Зокрема, відвідувачами виставки стали внутрішні туристи та внутрішньо переміщені особи. Попри локальний фокус експозиції, виставка спрямована на формування розуміння, що регіональна культурна спадщина є невід'ємною

частиною загальнонаціональної ідентичності. Вона також дала змогу простежити спільні риси традицій у різних кутках України та тяглість збереження культурної спадщини, що передається від покоління до покоління.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Музейна виставка «Сорочка в тренді» стала прикладом використання системного підходу до репрезентації культурної спадщини, який сприяє її збереженню, актуалізації та популяризації. Завдяки поєднанню наукового підходу, візуального та інтерактивного контенту, виставка забезпечила не лише демонстрацію артефактів, а й сформувала культурно-просвітницький дискурс, орієнтований на широку аудиторію. Вона стала платформою для обміну знаннями, співпраці між науковцями, музейниками, майстрами та громадськістю, сприяючи розвитку відповідального ставлення до культурної спадщини. Через демонстрацію колекції автори виставки привертають увагу до важливості збереження нематеріальної

культурної спадщини, зокрема традиційних технік вишивки, орнаментики та інших способів декорування народних сорочок. Виставка не лише показує унікальні зразки національного вбрання, а й актуалізує знання про регіональні особливості та технічні прийоми, які використовувалися в минулому і зберігаються або відроджуються сьогодні.

Активне поширення інформації про виставку через різні комунікаційні канали дозволило залучити до діалогу як професійних вишивальниць, так і аматорів, які прагнуть опанувати техніку вишивки або створити власну автентичну сорочку.

Такий формат продемонстрував перспективність культурних проєктів, що орієнтовані на комунікацію та формування сталого інтересу до нематеріальної культури.

Перспективою подальшого дослідження є аналіз етнографічних виставок в контексті формування впливу на сталий розвиток культурної політики в Україні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вербицька П. В., Гнідик І. І. Культурна спадщина України: інноваційні підходи та сталий розвиток : навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2022. 148 с.
2. Відділ етнографії Волинський краєзнавчий музей запрошує на виставку «Сорочка в тренді»! URL: https://www.facebook.com/lyudmilamh/videos/2082693785562441?locale=uk_UA (дата звернення: 11.06.2025).
3. День вишиванки в музеї. URL: https://www.instagram.com/p/DJrRyF0MpRE/?img_index=3 (дата звернення: 11.06.2025).
4. Етно_Волинь. URL: https://www.instagram.com/ethno_volyn/ (дата звернення: 11.06.2025).
5. Мірошниченко-Гусак Л. А., Чибирак С. В. Пам'ятки декоративно-ужиткового мистецтва в системі музейної комунікації. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Історичні науки*. Т. 32 (71). № 1. 2021. С. 197–201.
6. Муравська С. В. Управління культурною спадщиною : навчальний посібник. Львів : Новий Світ-2000, 2025. 230 с.
7. Рекомендації «Управління місцевою культурною спадщиною». 2021. URL: <https://reherit.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/Rekomendatsii-Upravlinnya-mistsevoyu-KS.pdf> (дата звернення: 11.06.2025).
8. Студенти-дизайнери ЛНТУ долучилися до відзначення події «День вишиванки у музеї». URL: <https://lntu.edu.ua/uk/media/studenty-dyzaynery-lntu-doluchylsya-do-vidznachennya-podiyi-den-vyshyvanky-u-muzeji> (дата звернення: 11.06.2025).
9. 14 березня 2025 року педагоги освітньої галузі «Мистецтво»... URL: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid02Lu4rFV7PxM78kHFjjfCvjU3nnYnjUXJkp1wkjNEQihGJcpm9Yw3gdrfAcwBtWDLl&id=100078658704910 (дата звернення: 11.06.2025).
10. Babushko S., Mankovska R., Solovei M., Solovei L. Humanitarian Mission of Local History Museums in the Society: Ukraine's Experience. *Краєзнавство*. 2022. № 1–2. С. 40–46.

REFERENCES:

1. Verbytska, P. V., & Hnidyk, I. I. (2022). *Kul'turna spadshchyna Ukrayiny: innovatsiyni pidkhody ta stalyy rozvytok : navch. posibnyk* [Cultural heritage of Ukraine: innovative approaches and sustainable development : textbook]. L'viv : Vydavnytstvo L'vivs'koyi politekhniki [in Ukrainian].
2. Viddil etnohrafii Volyns'kyi krayeznavchyy muzey (2025, June 11). Volyns'kyi krayeznavchyy muzey zaproshuye na vystavku "Sorochka v trendi"! [Volyn Regional Museum invites to the exhibition "Shirt in Trend"!]. Facebook. Retrieved from https://www.facebook.com/lyudmilamh/videos/2082693785562441?locale=uk_UA [in Ukrainian].

3. Den' vyshyvanky v muzeyi (2025, June 11). [Vyshyvanka Day at the Museum]. Instagram. Retrieved from https://www.instagram.com/p/DJrRyF0MpRE/?img_index=3 [in Ukrainian].
4. Etno_Volyn' (2025, June 11). [Ethno_Volyn' Instagram profile]. Instagram. Retrieved from https://www.instagram.com/ethno_volyn/ [in Ukrainian].
5. Miroschnychenko-Husak, L. A., & Chybyrak, S. V. (2021). Pam'yatky dekoratyvno-uzhytkovoho mystetstva v systemi muzeynoi komunikatsiyi [Monuments of decorative and applied art in the museum communication system]. *Vcheni zapysky Tavriys'koho natsional'noho universytetu imeni V. I. Vernads'koho. Seriya: Istorychni nauky*, 32 (71) (1), 197–201 [in Ukrainian].
6. Muravs'ka, S. V. (2025). Upravlinnya kul'turnoyu spadshchynoyu : navchal'nyy posibnyk [Cultural heritage management : textbook]. L'viv : Novyy Svit-2000 [in Ukrainian].
7. Reherit (2021). Rekomendatsiyi "Upravlinnya mistsevoyu kul'turnoyu spadshchynoyu" [Recommendations "Local Cultural Heritage Management"]. Retrieved from <https://reherit.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/Rekomendatsii-Upravlinnya-mistsevoyu-KS.pdf> (accessed 11.06.2025) [in Ukrainian].
8. LNTU (2025, June 11). Studenty-dyzaynery LNTU doluchylsya do vidznachennya podiyi "Den' vyshyvanky u muzeyi" [LNTU design students joined the event "Vyshyvanka Day at the Museum"]. Retrieved from <https://lntu.edu.ua/uk/media/studenty-dyzaynery-lntu-doluchylsya-do-vidznachennya-podiyi-den-vyshyvanky-u-muzeyi> [in Ukrainian].
9. Facebook (2025, June 11). 14 bereznya 2025 roku pedahohy osvitynoy haluzi "Mystetstvo"... [March 14, 2025, educators of the "Art" field...]. Retrieved from https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid02Lu4rFV7PxM78kHFjjfCvjU3nnYnjUXJkp1wkjNEQihGJcpm9Yw3gdrfAcwBtWDLl&id=1000786587049 [in Ukrainian].
10. Babushko, S., Mankovska, R., Solovei, M., & Solovei, L. (2022). Humanitarian mission of local history museums in the society: Ukraine's experience. *Krayeznavstvo*, (1–2), 40–46 [in Ukrainian].